

Planeringen och organiseringen av tvåspråkiga välfärdsområden

- viktiga frågor att bevaka ur språklig synvinkel

VPS-gruppens förslag och kommentarer

23.3.2022

Specialsakkunnig Christine Kotzev, Svenska Finlands folkting

Grundläggande lagstiftning om vård på finska och svenska

Lagen om ordnande av social- och hälsovård

- 5 §: *Social- och hälsovård ska i tvåspråkiga välfärdsområdets område ordnas på både finska och svenska så att kunderna blir betjänade på det språk de väljer, antingen finska eller svenska.*

Språklagen

- 10 §: *I kontakter med statliga myndigheter, tvåspråkiga myndigheter i välfärdsområden och tvåspråkiga myndigheter i välfärdssammanslutningar samt tvåspråkiga kommunala myndigheter har var och en rätt att använda finska eller svenska. Myndigheterna ska dessutom ordna möjlighet för den som ska höras i ett ärende att bli hörd på sitt eget språk, finska eller svenska.*

Styrdokument för välfärdsområden

Lagstadgade dokument som ska beakta språkliga rättigheter:

- **Förvaltningsstadga** - 95 § lag om välfärdsområden
- **Välfärdsområdets strategi** - 41 § lag om välfärdsområden
- **Servicestrategi** - 11 § lag om ordnande av social- och hälsovård

Styrdokument för välfärdsområden

Andra viktiga dokument ur språkligt perspektiv:

- Upphandlingsstrategi
- Delaktighetsprogram
- Kommunikationsanvisning
- Servicelöfte
- Tvåspråkighetsprogram

→ Mer information om dessa finns i stödmaterialet

Förvaltningsstadga (95 § lag om välfärdsområden)

- Enligt 95 § i lagen om välfärdsområden ska förvaltningsstadgan *”innehålla bestämmelser som behövs för att trygga tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna i välfärdsområdets förvaltning på det sätt som anges i språklagen (423/2003) och någon annanstans i lag”*.
- Se Folktingets och Kommunförbundets dokument för VPS-gruppen 14.2.2022 *”Språkaspekter i förvaltningsstadgan för välfärdsområden”*.
 - Utdrag ur Kommunförbundets mall för förvaltningsstadga med viktiga skrivningar om språkaspekter samt VPS-gruppens tilläggsförslag och kommentarer.
- [Språkaspekter i förvaltningsstadgan för välfärdsområden](#)
- [Hyvinvointialueen hallintosäännön kielinäkökohtat](#)

VPS-gruppens förslag och kommentarer

Innehåll:

1. Personalorganisationen

- Direktörtjänst med ansvar för den svenskspråkiga servicen

2. Organiseringen av svensk service i förvaltningen

- Tjänsteinnehavare med ansvar för svensk service inom de olika funktionerna i välfärdsområdet
- Nätverksbaserad svensk enhet

3. Språkkunskapskrav

- Allmänt om språkkunskapskrav
- Språkkunskapskrav för välfärdsområdets ledning

4. Nationalspråksnämnderna

- Allmänt om nationalspråksnämndens uppgifter
- Personalresurser och insyn i verksamheten
- Nätverk

1. Personalorganisationen

Direktörtjänst med ansvar för den svenskspråkiga servicen

- I tvåspråkiga välfärdsområden bör en direktörtjänst inrättas med ansvar för den svenskspråkiga servicen. Direktören bör vara direkt underställd välfärdsområdesdirektören.
- Direktören bör ingå i välfärdsområdets ledningsgrupp och fungera som föredragande för nationalspråksnämnden.
- Därtill behövs ett sekretariat under direktören för den svenskspråkiga verksamheten inom välfärdsområdet.

2. Organiseringen av svensk service i förvaltningen

Tjänsteinnehavare med ansvar för svensk service inom de olika funktionerna i välfärdsområdet

- Det bör finnas tjänsteinnehavare som har ett uttryckligt ansvar för den svenska servicen inom de olika funktionerna i välfärdsområdet.
- Till exempel inom social- och hälsovårdscentralen, den specialiserade sjukvården, räddningsväsendet och områdets förvaltningsenhet.

2. Organiseringen av svensk service i förvaltningen

Nätverksbaserad svensk enhet

- Det bör inrättas en enhet med ansvar för den svenskspråkiga verksamheten.
- Enheten kunde organiseras som en nätverksbaserad enhet, vilket innebär att det finns ansvarspersoner för den svenska servicen inom varje funktion/enhet.
- Ansvarspersonerna för den svenska verksamheten arbetar parallellt med den finska verksamheten i samma funktion/enhet.
- Tillsammans bildar tjänsteinnehavarna ett nätverk under direktören med ansvar för den svenskspråkiga servicen.

3. Språkkunskapskrav

Allmänt om språkkunskapskrav

- Det är välfärdsområdets ansvar att ställa lämpliga språkliga behörighetsvillkor för sin personal och bedöma vilka slags språkkunskaper som behövs för skötseln av olika uppgifter.
- Krav på språkkunskaper kan fastställas antingen i förvaltningsstadgan eller när tjänsten inrättas eller tillsätts.
- När välfärdsområdet beslutar om språkkunskapskrav för personalen, ska det se till att dess personal har tillräckliga språkkunskaper för att sköta myndigheternas uppgifter i enlighet med kraven i språklagen och krav som ställts i övrig lagstiftning.
 - I de uppgifter som kräver språkkunskaper bör det finnas språkkunnig personal.
- Välfärdsområdet ska sörja för att personalens språkkunskaper upprätthålls.

3. Språkkunskapskrav

Språkkunskapskrav för välfärdsområdets ledning

- Direktören för ett tvåspråkigt välfärdsområde bör ha utmärkta kunskaper i majoritetens språk och goda kunskaper i det andra.
- Direktören med ansvar för den svenskspråkiga servicen i tvåspråkiga välfärdsområden bör ha utmärkta kunskaper i svenska.
- I stödmaterialet finns aspekter att beakta gällande språkkunskaper.

4. Nationalspråksnämnderna

Allmänt om nationalspråksnämndens uppgifter (33 § lag om välfärdsområden)

- Ska finnas i tvåspråkiga välfärdsområden och Helsingfors stad
 - Ersätter sjukvårdsdistriktens minoritetsspråksnämnder (utom HUS)
 - Omfattar alla uppgiftsområden i välfärdsområdet
 - Medlemmarna ska höra till den språkliga minoriteten
 - Nämndens ordförande har närvaro- och yttranderätt i välfärdsområdets styrelse
- Ska främja de språkliga rättigheterna i välfärdsområdet och bevaka tillgången på tjänster för den språkliga minoriteten, bland annat:
 - Utreda, bedöma och uttala sig om hur välfärdsområdesfullmäktiges beslut påverkar hur de språkliga rättigheterna tillgodoses i praktiken samt fastställa vilka tjänster den språkliga minoriteten har behov av på sitt eget språk och följa tillgången på tjänsterna och deras kvalitet
 - Lägga fram åtgärdsförslag för välfärdsområdesstyrelsen, bl.a. om hur tjänster och språkkunskapskrav för personalen ska utvecklas

4. Nationalspråksnämnderna

Personalresurser och insyn i verksamheten

- Nationalspråksnämnden är en lagstadgad nämnd med omfattande uppgifter - även uppgifterna är lagstadgade.
- För att nämnden ska kunna fullfölja uppgifterna som bestämmelsen innehåller, bör nämnden ha faktiska möjligheter att påverka välfärdsområdets beslutsfattande.
- Därför behöver nationalspråksnämnden ha tillräckliga personalresurser inklusive sakkunniga för att bereda ärendena.
- Nämnden bör också ha insyn i välfärdsområdets olika funktioner.

4. Nationalspråksnämnderna

Nätverk

- Folktinget och Kommunförbundet har tagit initiativet till att skapa ett nätverk mellan nationalspråksnämnderna i de tvåspråkiga välfärdsområdena och Helsingfors stad.
- Ett samarbete mellan nationalspråksnämnderna är viktigt i synnerhet med tanke på nämndernas arbete med samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena och det nationella utvecklingsuppdraget av den svenskspråkiga social- och hälsovården.

Slutligen

- Stora strukturella förändringar - samarbete är av avgörande betydelse
- Avtal om inbördes samarbete och arbetsfördelning
 - Enligt 39 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska de tvåspråkiga välfärdsområdena ingå ett samarbetsavtal för att garantera att de svenskspråkigas språkliga rättigheter tillgodoses inom social- och hälsovården.
 - Syftet bl.a. att säkerställa att den svenskspråkiga specialomsorgen kan tryggas också i fortsättningen, när Kårkullas verksamhet övergår till de tvåspråkiga välfärdsområdena.
- Kårkullas uppgifter överförs till de tvåspråkiga välfärdsområdena
 - Enligt 56 § lagen om genomförande /.../ övergår Kårkullas nuvarande sakkunnigtjänster och den personal som sköter dessa uppgifter till Egentliga Finlands välfärdsområde
 - Enligt 39 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska de expert- och utvecklingsuppgifter i anslutning till specialomsorgen som överförs från samkommunen Kårkulla till välfärdsområdenas organiseringsansvar ingå i samarbetsavtalet. → genom samarbete ska tjänsterna tryggas

Tack!

christine.kotzev@folktinget.fi